

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน
(ASEAN Natural Resource and Environment)

วัชรพงศ์ รติสุขพิมล¹

Watcharapong Ratisukpimol¹

ชื่อหนังสือ: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน

ผู้แต่ง: รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร วงศ์จันทรา (พ.ศ. 2561)

สำนักพิมพ์: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

ISBN: 978-974-03-3779-9

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assistant professor, Faculty of Economics, Chulalongkorn University, E-mail: watcharapong.r@chula.ac.th

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในประเด็นที่ผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ประกอบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมไปถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ผู้คนเริ่มตระหนักถึงโทษของการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยที่หนึ่งในสาเหตุหลักของปัญหาสิ่งแวดล้อมคือนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลัก ก่อให้เกิดการผลิตและการบริโภคเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจในความรู้พื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสียก่อน

หนังสือเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการบรรยายของรายวิชาในสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รวมไปถึงนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาสาขาวิชาด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยวัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้คือต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียนในภาพรวม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอาเซียนอย่างยั่งยืน

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 11 บท แบ่งจำนวนบทตามจำนวนประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเป็นหลัก โดยเนื้อหาในบทที่ 1 เป็นบทนำ ที่มีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาคมอาเซียน โดยจำแนกออกเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหากล่าวถึงความเป็นมา และการดำเนินงานของประชาคมอาเซียน เป้าหมายหลักของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ตราสัญลักษณ์ และธงของอาเซียน การเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎบัตรอาเซียน และกรอบความร่วมมือในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในขณะที่เนื้อหาในส่วนที่ 2 จะกล่าวถึงสถานการณ์และการบริหารการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอาเซียนในปัจจุบัน สำหรับในบทที่ 2 ถึงบทที่ 11 จะเป็นการกล่าวถึงสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนการาบรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหภาพเมียนมาร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรไทย ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละบทนั้นมีรูปแบบการนำเสนอที่เหมือนกัน กล่าวคือ หัวข้อแรกเป็นการแนะนำข้อมูลพื้นฐานของประเทศนั้นๆ หัวข้อที่สองเป็นการนำเสนอทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและเป็นจุดเด่นของแต่ละประเทศ เช่น ป่าไม้ น้ำ ดิน แร่ธาตุ และพลังงาน หัวข้อถัดมาเป็นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งแต่ละประเทศจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไปทั้งปัญหาคาความขาดแคลน ปัญหาการใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ และหัวข้อสุดท้ายเป็นการนำเสนอแนวทางการจัดการและการแก้ไขปัญหาโดยจะกล่าวถึงบทบาทในการแก้ไขปัญหาจากหลายภาคส่วน นอกจากนี้ยังมีการสรุปเนื้อหาที่สำคัญไว้ในตอนท้ายของแต่ละบท

หนังสือเล่มนี้มีวิธีการเขียนตามแบบแผนของการเขียนตำราเรียนที่ดีทั้งในด้านโครงสร้างและด้านเนื้อหา ประเด็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนในด้านโครงสร้างคือในส่วนเนื้อหาของแต่ละประเทศ (บทที่ 2 ถึงบทที่ 11) ที่มีการวางหัวข้อที่ชัดเจน และเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ในแต่ละบทยังมีสรุปท้ายบท

ซึ่งเป็นการสรุปสาระสำคัญทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศนั้นๆ สำหรับจุดเด่นในด้านเนื้อหา ผู้เขียนได้อธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติโดยมีเนื้อหาละเอียดและครบถ้วนทุกประเด็น มีการรวบรวมและเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอน มีการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของแต่ละประเทศ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทและลักษณะของประเทศนั้นๆ มากยิ่งขึ้น ประกอบกับผู้เขียนได้มีการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาพร้อมด้วยวิธีการรับมือกับปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ มีตารางและภาพประกอบเนื้อหา ทำให้หนังสือมีความน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีเอกสารอ้างอิงระบุไว้ในตอนท้ายของแต่ละบท เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านหากต้องการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม

ถึงแม้ว่าผู้เขียนจะวางประเด็นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในกลุ่มอาเซียนได้อย่างชัดเจนเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทุกประเทศ แต่หากมีการเปรียบเทียบประเด็นในแต่ละประเทศ เช่น การเปรียบเทียบบทบาทของภาครัฐในแต่ละประเทศในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรการในการจัดการโดยใช้กฎหมาย และการประสบผลสำเร็จในแต่ละนโยบาย อาจจะทำให้หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และเมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอภาพรวมของสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอาเซียน แต่ก็ยังไม่ได้มีการกล่าวถึงบทบาทของประชาคมอาเซียนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวในอนาคต ซึ่งหากหนังสือเล่มนี้มีการปรับปรุงพิมพ์ครั้งต่อไป และถ้าประเทศติมอร์-เลสเต (Timor-Leste) มีโอกาสเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนแล้ว ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือเล่มนี้น่าจะเพิ่มเนื้อหาที่กล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศติมอร์-เลสเตเข้าไปด้วย นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละประเทศเข้าด้วยกัน ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นว่าถ้ามีการเพิ่มเติมบทสุดท้ายที่กล่าวถึงแนวโน้มสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของอาเซียนในอนาคตหรือการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากทั้ง 10 ประเทศ รวมถึงการอภิปรายว่าประเทศไทยควรจะนำแนวปฏิบัติจากประเทศใดมาปรับใช้ได้บ้าง ก็จะทำให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป หนังสือเรื่อง “ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน” เหมาะแก่การเป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนวิชาสิ่งแวดล้อม มีเนื้อหาที่ละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ มีการวางโครงสร้างหัวข้อในแต่ละบทที่ชัดเจนและอธิบายวิธีการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ผู้อ่าน เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจในสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างยิ่ง